

Güç ilişkileri yeniden şekillenirken

Fuat Akyürek

Türkiye'nin yakın bölgesi son zamanlarda ateş çemberine döndü, uluslararası ilişkilerde sıcak çatışmadan, diplomasiye yoğun bir hareketlilik var. Türkiye bu hareketliliğin tam ortasında ve aynı zamanda baş aktörlerinden birisi. Bu tespit tüm bu hareketliliğin Türkiye'den kaynaklandığını elbette ileri sürmüyor. Buna gücü de potansiyeli de yetmez. Bölgede güç ilişkileri yeniden şekilleniyor, büyük emperyalist devletler yeniden mevzileniyor ve Türkiye'de iktidarda bu çerçevede kendi gerici ve yayılmacı politikalarını hayata geçiriyor.

Son güncel gelişme, Azerbaycan'ın Karabağ'da gerekçesini 'işgal altındaki topraklarını kurtarmak' olarak ilan ettiği askeri hareket oldu. Artık Azerbaycan ve Ermenistan Karabağ'da karşılıklı savaşıyorlar ve bu savaşın iki devlet arasında top yekün bir savaşa dönüşmesi olasılığı kesinlikle ihtimal dışı değil. Erdoğan iktidarı ve gerici çevreler Azerbaycan'a açık desteklerini her türlü yolla sürdürüyorlar ve sürdüreceklerini de tüm dünyaya ilan etmiş durumdadır. Buna karşın belli bağlı emperyalist kurum ve devletler ateşkes yapılmasını ve sorunun diplomasi ile çözülmesi gerektiğini ileri sürüyorlar. Bu elbette bu sorunun son 30 yılı yakın geçmişine ve tutumlara bakıldığında iki yüzlü ve samimiyetsiz bir tavır.

Şimdi ordular cepheye karşı karşıya savaşırken propaganda ve dezenformasyon savaşı da tüm hızıyla sürüyor. Karşılıklı olarak dışarıdan paralı askerler getirildiği suçlamaları havada savruluyor. Bu propaganda savaşının önümüzdeki günlerde de tırmanarak süreceğini tahmin etmek zor değil. Oysa Ermenistan, Azerbaycan ve Karabağ'ın Ermeni ve Azeri halkı geçmişte bir arada ve barış içinde yaşamıştı. Yani tarihlerinde bu tür sorunların barışçıl bir biçimde çözüldüğünün tecrübesine sahipler. Ama bu ülkeler artık kapitalist ülkeler ve milliyetçilik, gericilik ve çıkar peşinde koşmak temel politikaları durumunda. Artık kimse Karabağ'da yaşayan halka nasıl yaşamak istediklerini sormuyor.

Bu sorun Türkiye'nin yakın bölgesindeki tek sorun değil. Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının belirlenmesi konusunda Yunanistan'la ciddi sorunlar yaşanıyor. Gazetemiz geçen sayıda bu konuda ayrıntılı bir değerlendirme yayınlamıştı. Bu sorunda yakın zamanda bir çözüm görünmüyor ve ABD, Fransa, Rusya vb. ülkeleri AB bu konuda sorunun içine dahil olmuş durumdadır ve anlaşmazlıkların daha da derinleşmesi için yoğun bir çaba gösteriyorlar. Diğer taraftan Libya'da çatışmalar durulmuş gibi gözükmesine rağmen her an alevlenme potansiyeli mevcut. Irak ve Suriye'ye yönelik müdahaleler sürüyor ve bölge dışı büyük devletlerle, bölgenin Türkiye, İran gibi güçlü ülkeleri de kendi gerici ve yayılmacı politikaları ile bu sorunların ortasında duruyorlar.

Bütün bu gelişmeleri dikkate aldığımızda, Türkiye'nin yakın bölgelerinde neler oluyor sorusunu sormak ve buna yanıt aramak zorunlu oluyor. Bu sorunları bugün dünyanın genel durumundan ayrı ele almak yanıltıcı ve eksik olacaktır. Bugün dünya da belli başlı emperyalist devletler ve kurumlar yeniden mevzileniyor, güç ilişkilerini revize ediyor, rakipleri zayıflatmak için hamlelerde bulunuyor. Çin Yunanistan'da bazı limanların işletilmesini devralmıştı ve Çin'in bu hamlesine ABD Yunanistan'la deniz üssü anlaşması yaparak karşılık verdi. ABD ve Yunan ordusu Türkiye sınırlarına yakın bölgede askeri tatbikat yaptı. Fransa Doğu Akdeniz sorununa doğrudan dahil oldu ve Lübnan'la birlikte burada da etkinlik kurmanın peşinde.

Ama ne ABD, ne Fransa ne de BM eski gücünde ve etkinliğinde değil. AB ise homojen bir birlik olmadığını, içindeki Almanya ve Fransa gibi farklı ve etkin devletlerin farklı gündemlerinin olduğunu her ciddi krizde açıkça ortaya koyuyor. Çin ise yükselen bir emperyalist güç ve dünya üzerindeki ABD hegemonyasına yönelik en ciddi tehdit ondan geliyor. Rusya ise hem zengin enerji kaynaklarının verdiği avantajla, hem süper askeri gücü ile kendisine daha fazla alan açma, daha fazla etkinlik kurma mücadelesi veriyor. Kısacası uluslararası güç ilişkileri yeniden yapılıyor ve mevzileniyor.

Bütün bu karmaşa ve gelişme içerisinde karakteristik olan şu ki, karşılıklı bloklaşmalar bazı nüveleri ortaya çıkmakla birlikte henüz şekillenmemiş durumda. Şimdilik görünen ABD ve Çin'in karşı taraflarda olduğu gerçeği. Rusya Çin'e yakın ama kendi çıkarları temelinde

hareket etme potansiyeline de sahip. Almanya ve Fransa AB içinde ama aynı zamanda kendi aralarında da AB'de büyük patron kim olacak mücadelesini sürdürüyorlar. Almanya'nın Rusya ile ilişkileri geliştirme politikası ABD ve Fransa tarafından sürekli olarak tahrip ediliyor vb. Türkiye ise geleneksel olarak Nato üyesi ve ABD müttefiki olmakla birlikte bu devlet ve kurumla ciddi çelişkilere sahip ve bölgede emperyalist büyük güçlerin çatlaklarından ve çelişkilerinden yararlanarak yayılmacı, gericici bir politika izliyor. Fransa Cumhurbaşkanı Macron ise tüm bunların üzerinden hareketle "Nato'nun beyin ölümünün gerçekleştiğini" ileri sürüyor vb. vb.

Emperyalist kapitalist dünyanın egemen güçlerinin genel durumları böyle. Peki uluslararası işçi sınıfı ve halkları ne durumda? İşçi hareketi henüz güçlü ve açık bir hareket olma özelliğini göstermiyor. Pandemi öncesi durgunluk içinde olan dünya üzerindeki belli başlı ülkelerin ekonomileri pandeminin de tetiklemesiyle derin bir krize girdi. Emperyalist burjuvazi ve egemen sınıflar krizin ağır yükünü işçi ve emekçilerin sırtına yıkmış durumdalar. İşçi hareketi yavaş yavaş canlanmanın belirtilerini gösteriyor ve bu sürecin önümüzdeki dönemde hızlanacağını belirtiyor. Dünya halklarının emperyalizme ve sömürüye karşı mücadelesi ise sürüyor ve son olarak Mali'de görüldüğü gibi eski bağımlılık ilişkilerini yıkmaya yöneliyor.

Bitirirken şunları vurgulamak gerekiyor; emperyalistler ve gericiler arasındaki çelişkiler keskinleşiyor ve sertleşiyor. Bölgesel savaşlar, çatışmalar, anlaşmazlıklar körükleniyor ve emperyalistler bunlar üzerinden mevzi kazanmaya çalışırken, halklar da birbirlerine kırdırılmaya çalışılıyor. Ama tarihin ilerlemesinin de kanıtlandığı gibi karşı devrim, devrimi ve devrimin güçlerini örs ve çekiç arasında çelikleştirerek yol alıyor. Uluslararası işçi sınıfı ve emekçi halklar egemen sınıfların kriz ve pandemiyle üzerlerine yıktığı ağır yükü fırlatıp atacak bir yola doğru girmeye çalışıyorlar ve bunu da başaracaklarından kuşku duymamak gerekiyor.